

BORGARLÍNA : ÁRTÚN – HAMRABORG

Verk- og matslýsing aðalskipulagsbreytinga í Reykjavík og Kópavogi, febr. 2020

Athugasemdir Samtaka um betri byggð (BB) 08.05.2020

INNGANGUR

Aðlögun aðalskipulags Reykjavíkur (AR) að BORGARLÍNU (BL) og að svæðisskipulagi HBS er án nokkurs vafa MEIRIHÁTTAR AÐALSKIPULAGSBREYTING. Borgaryfirvöldum ber að SKOÐA HELSTU AÐALSKIPULAGSVALKOSTI stax í upphafi, áður en lengra er haldið, í gagnsæju og lýðræðislegu samráðsferli. Helsti valkosturinn er augljóslega NÝ MIÐBORG í Vatnsmýri. Borgaryfirvöldum ber að halda í heiðri víðtækustu almannahagsmuni Reykvíkinga sjálfra og gera AÐALSKIPULAG í samræmi við anda og markmið í 1. gr. SKIPULAGSLAGA 123/2010.

FYRIRVARAR

Eftirfarandi athugasemdir Samtaka um betri byggð (BB) snúa eingöngu að störfum kjörinna fulltrúa og embættismanna Reykjavíkurborgar við verkþætti tengda aðalskipulagi Reykjavíkur og að starfsemi þeirra innan Samtaka sveitarfélaga (SSH) á höfuðborgarsvæðinu (HBS) og að samstarfi um BORGARLÍNU (BL), þar sem það á við.

Samtök um betri byggð (BB) telja neikvætt að spyrða saman breytingu á aðalskipulagi Reykjavíkur og á aðalskipulagi Kópavogs með þeim hætti, sem hér er gert. Áætlun SSH um BORGARLÍNU á brú yfir Fossvog réttlæti það ma. ekki.

Samtök um betri byggð (BB) benda á að áætlun SSH um BORGARLÍNU (1., 2. og 3. áfangi) virðist ógna samningi borgar og ríkisins frá 25.10.2013 um að flugvöllur hverfi úr Vatnsmýri eigi síðar en 31.12.2022.

Samkvæmt forsendum áætlunar SSH um BORGARLÍNU getur hún ekki orðið að veruleika nema komið verði í veg fyrir að NÝ MIÐBORG rísi í Vatnsmýri á uppbyggingartímanum td. með flugstarfsemi þar til 2040.

Ekki er mögulegt að nýta sama mannskapinn til að kítta meðfram strætóleiðum og að manna á sama tíma NÝJA MIÐBORG. Það er mat Hagstofunnar að Íslendingar hætti að fjölga sér um það leiti sem uppbyggingu BORGARLÍNU á að ljúka.

FORSENDUR

Mikilvægt er að mati BB að fram fari ítarlegt og faglegt mat á stöðu byggðar og samfélags áður en kemur að markmiðum og tillögum aðalskipulagsins. Að spyrja: Hvernig er borgin? Hvers vegna er hún svona? Hvernig á hún að vera? Hvað fór úrskeiðis? Hvað er til ráða?

BB benda á eftirfarandi grundvallaratriði:

1. Aðlögun aðalskipulags Reykjavíkur (AR) að BORGARLÍNU (BL) og að svæðisskipulagi HBS er MEIRIHÁTTAR AÐALSKIPULAGSBREYTING
2. Borgaryfirvöldum ber að SKOÐA HELSTU AÐALSKIPULAGSVALKOSTI stax í upphafi, áður en lengra er haldið, í gagnsæju og lýðræðislegu samráðsferli
3. Borgaryfirvöldum ber umfram allt að virða víðtækustu almannahagsmuni REYKVÍKINGA
4. Borgaryfirvöldum ber að gera AÐALSKIPULAG í samræmi við anda og markmið í 1. gr. SKIPULAGSLAGA 123 / 2010, m.a:

- a.) ...með efnahagslegar, félagslegar og menningarlegar þarfir Reykvíkinga, heilbrigði þeirra og öryggi að leiðarljósi
- b.) ...að stuðla að skynsamlegri og hagkvæmri nýtingu lands...
- c.) ...að tryggja réttaröryggi í meðferð skipulagsmála þannig að réttur og hagur einstaklinga, lögaðila og Reykvíkinga verði ekki fyrir borð borinn heldur hafður að leiðarljósi
- d.) ...að tryggja samráð við almenning... og e.) ...að tryggja faglegan undirbúning...

BORGARLÍNA I. ÁFANGI

Árið 2013 gerðu BB athugasemdir við „Þróunarás“ eða „línumiðborg“ austur yfir Elliðaár í AR 2010-2030, sem hefði verulega neikvæð efahagsleg og samfélagsleg áhrif á meðan enn er flogið í Vatnsmýri. Þessi sami þróunarás er nú uppistaðan í I. áfanga BORGARLÍNU (BL), sem er viðfangsefni þessarar verk- og matslýsingar.

BB gera nú einnig og ekki síður athugasemd við fyrirhugaða legu BL um austanverða Vatnsmýri og brú yfir Fossvog. Samtökin benda á að ákvörðun um þessa legu áður en Vatnsmýrarsvæðið er endanlega skipulagt í heild sinni muni hafa hamlandi og neikvæð áhrif.

BB benda á að 1. verðlaunatillega aljóðlegrar skipulagssamkeppni 2007 er ónothæf sem einhvers konar skipulagsviðmið. M.a. var nýtingarhlutfalli (NH) 1. verlauna og 15 annara tillagna í síðara þrepi handstýrt af stýrihópi Reykjavíkurborgar og dómnefnd keppninnar, sem gerðu þessum 16 þáttakendum að miða við $NH=0,85$. Í fyrra þrepinu höfðu 136 keppendur frjálsar hendur og flestir miðuðu við amk. $NH=2,0$ eða meira. Uppbygging, sem nú stendur yfir á Hlíðarendasvæðinu gefur sterklega til kynna að NH í Vatnsmýri ætti í raun að vera enn hærra eða allt að 2,5.

Í Verk- og matsáætluninni er þagað yfir því að fyrsti áfangi BORGARLÍNU bindur skipulag og þróun byggðar í Reykjavík til 2040 (2. og 3. áfangi BORGARLÍNU). Áætlunin byggir á ákvörðun borgarstjórnar Reykjavíkur um þátttöku borgarinnar án undangenginnar ítarlegrar kynningar meðal Reykvíkinga og samanburðar á skipulagsvalkostum í Reykjavík við BORGARLÍNU.

Fyrirhuguð breyting á aðalskipulagi Reykjavíkur vegna BORGARLÍNU er meiriháttar breyting vegna þess m.a. að hún er skilyrt því að flugvöllur verði áfram í Vatnsmýri til 2040. Því ber

borgaryfirvöldum að staldra nú við, láta bera saman helstu skipulagsvalkosti og efna til almennrar kynningar.

Fyrirhuguð breyting er í andstöðu við anda AR2030 og almenn ákvæði í I. kafla, 1.gr. Skipulagslaga 2010 nr.123 22.september. Hún hefur hvorki að leiðarljósi efnahagslegar, félagslegar og menningarlegar þarfir Reykvíkinga né heilbrigði þeirra og öryggi (a.).

Breytingin fer þvert gegn skynsamlegri og hagkvæmri nýtingu lands og landgæða. Breytingin er ósjálfbær og stuðlar fremur að umhverfisspjöllum og ofnýtingu (b.), sem koma m.a. fram í útpenslu byggðar. Auðvelt er að færa fyrir því gild og gagnsæ rök að ekki sé mögulegt að nýta með skaðlegri hætti besta byggingarland miðsvæðis í höfuðborg ríkis en að leggja það undir flugvöll. Í 45m hæð yfir öllu Nesinu vestan Elliðaáa (59m yfir sjávarmáli) ríkir auk þess skerðing á hámarkshæð bygginga vegna flugstarfsemi í Vatnsmýri.

Breytingin fer á svig við réttaröryggi í meðferð skipulagsmála. Ákvörðun um aðlögun að áætlun um BORGARLÍNU er líkust pólitískri geðþóttaákvörðun í reykfylltum bakherbergjum, án faglegs samanburðar á skipulagsvalkostum Reykvíkinga og án ítarlegrar kynningar og samráðs við íbúa. Réttur einstaklinga, lögaðila og heildarinnar (allra Reykvíkinga) er fyrir borð borinn (c.).

Þessi aðalskipulagsbreyting og áætlanir um BORGARLÍNU, Svæðisskipulag HBS 2040 og AR 2030 bera allar með sér að hvorki hafi verið unnið stöðumat né greining á stóru myndinni og heildarhagsmunum borgarsamfélagsins.

SAMANTEKT

Aðlögun aðalskipulags Reykjavíkur (AR) að BORGARLÍNU (BL) og að svæðisskipulagi HBS er MEIRIHÁTTAR AÐALSKIPULAGSBREYTING. Borgaryfirvöldum ber að láta skoða helstu valkosti aðalskipulagsins. Helsti valkosturinn er NÝ MIÐBORG í Vatnsmýri.

Aðlögunin felur í sér þróun byggðar austur yfir Elliðaár, sem er stýrð útpensla byggðar á meðan enn er flogið í Vatnsmýri. Aðlögunin nú er fyrsti af þremur áföngum BORGARLÍNU og byggir á því að brotthvarfi Vatnsmýrarflugvallar verði frestað til 2040 eða jafnlengi og tekur að hrinda í framkvæmd áætlun um BORGARLÍNU.

1 áfangi BORGARLÍNU gerir ráð fyrir legu um austanverða Vatnsmýri og brú yfir Fossvog, sem mun hafa hamlandi og neikvæð áhrif á endanlegt heildarskipulag Vatnsmýrarsvæðisins.

Borgaryfirvöldum ber að SKOÐA HELSTU AÐALSKIPULAGSVALKOSTI stax í upphafi, áður en lengra er haldið, í gagnsæju og lýðræðislegu samráðsferli. Borgaryfirvöldum ber að halda í heiðri víðtækustu almannahagsmuni Reykvíkinga sjálfra og gera AÐALSKIPULAG í samræmi við anda og markmið í 1. gr. SKIPULAGSLAGA 123/2010.

TILLAGA SAMTAKA UM BETRI BYGGÐ (BB): NÝ MIÐBORG

Róttæk þétting byggðar er eina færa leiðin til mannvæns og skilvirks borgarumhverfis, minni losunar CO₂, minni mengunar, meiri samlegðaráhrifa, betri lýðheilsu og meiri hagsældar. Hún leiðir til breyttra ferðavenja, betri strætó, betri skilyrða fyrir fjórðu iðnbyltinguna, stöðvunar langvarandi landflóttu, öflugrar nýsköpunar og meiri lífsgæða fyrir borgarbúa. Þetta er hvergi möguleg á höfuðborgarsvæðinu (HBS) nema í NÝRRI MIÐBORG í Vatnsmýri.

Vatnsmýri er langbesta mannvistar- og bygginarsvæði HBS vegna staðsetningar, víðáttu, flatlendis, jarðvegsdýptar, hæðarlegu og skjóls fyrir norðanáttum. Verðmæti byggingarlands þar er amk. 300 milljarðar.

Í NÝRRI MIÐBORG með 60.000 íbúa minnkar þörf um amk. 25.000 bíla og í aðliggjandi hverfum á Nesinu um amk 20.000 bíla til viðbótar því gera má ráð fyrir amk. 40.000 íbúum austan Kringlumýrarbrautar og vestan Elliðaána. Með brotthvarfi flugs út Vatnsmýri falla brott hæðartakmarkanir bygginga á öllu Nesinu og skilyrði borgarskipulags, byggðar og samfélags gjörbreytast.

Reykjavík 08.05.2020

Framkvæmdastjórn Samtaka um betri byggð(BB)